

Короткий тріумф Тільді

О. Генрі

Якщо ви не знаєте "Закусочної та родинного ресторану" Богля, ви багато втратили. Бо коли ви один з тих щасливих, хто їсть дорогі обіди, вам слід було б поцікавитись, як споживає продовольство друга половина людства. Коли ж ви належите до тієї половини, для якої поданий офіціантом рахунок є подією, то вам слід познайомитися з Боглем, бо там ви одержите за свої гроші, те, що вам належить (принаймні по кількості).

Ресторан Богля міститься на головній магістралі буржуазного кварталу, бульварі Брауна-Джонса-Робінсона — на Восьмій авеню. У залі два ряди столиків, по шість у кожному ряду. На кожному столику стоїть судок, а в ньому пляшечка з різними приправами. З перечниці можна витрусити хмарку чогось меланхолійного, без смаку, як вулканічний пил. Можете й не чекати, що вам пощастить добути що-небудь із сільниці. Навіть людина, здатна витиснути червоний сік з білої ріпи, зазнає поразки, якщо захоче видобути сіль з Боглевої сільниці. На кожному столі стоїть також пляшечка підробки під той самий чудовий соус, що виготовляється "за рецептом одного індійського раджі".

За касою сидить Богль, холодний, повільний, грізний і корисливий, він приймає гроші. Виглядаючи з-за гори зубочисток, Богль дає вам здачу, наколює ваш чек і уривчасто, наче жаба, кидає вам кілька слів про погоду. Найкраще — не ризикувати і обмежитися підтвердженням його метеорологічних висновків. Ви не друг Богля, ви тільки випадковий відвідувач'—прийшли до нього поїсти і, можливо, не зустрінетеся з ним до того дня, коли сурма Гавриїла скличе всіх на останній обід. Так от, беріть здачу і йдіть собі — хоч до дідька. Так думає Богль.

Їжу відвідувачам Богля подавали дві офіціантки та Голос. Одну офіціантку звали Ейлін. Вона була висока, красива, жвава, привітна й уміла позубоскалити. Її прізвище? У ресторані Богля потреби у прізвищах було не більше, ніж у полоскальницях для рук.

Ім'я другої офіціантки було Тільді. Чому неодмінно Матільда? Вслухайтесь іще раз: Тільді, Тільді. Тільді була кремезна, некрасива і надто прагнула всім догодити. Перечитайте останнє речення разів два-три — і ви впевнитесь, що повторення в ньому має певний сенс.

Голос у ресторані Богля був невидимкою. Він виходив з кухні і не вражав оригінальністю. Це був неосвічений Голос, який задовольнявся простим повторенням кулінарних вигуків офіціанток. *

Сподіваюсь, вам не набридне слухати, коли я знову нагадаю, що Ейлін була красива. Якби вона наділа вбрання на кількасот доларів та пройшлася в ньому на Великдень по вулиці, і ви б побачили її, то й самі поспішили б сказати те саме.

Відвідувачі ресторану Богля були її рабами. Вона вміла обслуговувати відразу шість столиків. Ті, що квапилися, стримували своє нетерпіння заради насолоди помилуватись

її швидкими руками та граціозною поставою. Ті, що вже кінчали їсти, знову замовляли що-небудь, щоб довше побути в сяйві її усмішок. Кожен чоловік,— а відвідувачі були переважно чоловіки,— намагався справити на неї враження.

Ейлін уміла обмінюватись жартами одночасно з дюжиною клієнтів і робила це з успіхом. Кожна її усмішка влучала, як дробинки з дробовика, в багато сердець. І в той же час вона проявляла чудеса спритності, подаючи на столи свинину з квасолею, рагу, яєчню, ковбасу з пшеничним соусом та багато інших страв у сковородах і сотейниках. Ці учти, флірт і веселі дотепи робили ресторан Богля дуже схожим на салон, у якому Ейлін грала роль мадам Рекам'є.

Навіть випадкові клієнти захоплювались чарівною Ейлін, а постійні відвідувачі були просто закохані в неї. Між ними було серйозне суперництво. Ейлін могла б проводити час із своїми залицальниками хоч кожного вечора. Щонайменше двічі на тиждень хтось із них водив її в театр чи на танці. Один гладкий джентльмен, якого вони з Тільді прозвали між собою Кабаном, подарував їй перстень з бірюзою. Другий, що працював у ремонтній майстерні трамвайної компанії і дістав прізвисько Нахаба, збирався подарувати їй пуделя, як тільки його брат-візник одержить підряд на Дев'ятій вулиці. А чоловік, який завжди їв свинячу порібрину з шпинатом і казав, що він біржовий маклер, запросив її на "Парсифалу".

— Я не знаю, де це "Парсифаль",— заважила Ейлін, обговорюючи все з Тільді,— але я не зроблю й стібка на своїй дорожній сукні, доки у мене на пальці не буде обручки. Правильно чи ні?

А Тільді...

В ресторані Богля, повному пари, балаканини та запаху капусти, розігравалась душевна трагедія. До Тільді, незграбної, з приплюснутим носом, волоссям кольору соломи та ластовинням на обличчі, ніхто ніколи не залицявся. Чоловіки не проводжали її поглядом, коли вона бігала туди й сюди по ресторану, за винятком тих випадків, коли вони, голодні, як вовки, шукали очима замовлену страву. Жоден з них не загравав з нею, викликаючи на кокетливий обмін дотепами. Жоден з них не жартував з нею вранці, як з Ейлін, і, коли траплялися якісь затримки з сніданками, не казав їй, що вона, певно, вчора пізно гуляла й тому сьогодні така млява. Жоден не подарував їй персня з бірюзою і не кликав її в мандрівку до таємничого, далекого "Парсифалу".

Тільді була хороша офіціантка, і чоловіки терпіли її. Ті, що сиділи за її столиками, говорили до неї короткими цитатками з меню, а потім уже зовсім іншим, медовим голосом зверталися до красуні Ейлін. Вони нахилялися, сидячи на стільцях, щоб десь за Тільді побачити Ейлін і щоб її краса обернула їхню яєчню з салом на амброзію.

І Тільді задовольнялася своїм становищем скромної трудівниці, до якої ніхто не залицяється, аби тільки Ейлін діставалися лестощі та схиляння. Приплюснутий ніс був вірнопідданим короткого грецького носика. Вона була другом Ейлін і раділа, коли бачила, як Ейлін панує над серцями і відвертає увагу чоловіків від смачного пирога та лимонного крему. Але у всіх нас, навіть зовсім невродливих, десь глибоко під поцяткованою ластовинням шкірою ! волоссям кольору соломи криється мрія про

принца або принцесу, які прийдуть не для когось, а тільки для нас.

Якось уранці Ейлін прийшла на роботу з підбитим оком, і Тільді так співчувала їй, що того співчуття було б досить, аби вилікувати будь-які хвороби очей.

Уяви собі, якийсь нахаба,— пояснювала Ейлін,— учора ввечері, коли я поверталась додому, причепився до мене на розі Двадцять третьої та Шостої вулиць. Але не на таку напаві Я відшила його як слід, і він одчепився. А потім виявилося, що він ішов за мною і на Вісімнадцятій знову спробував приставати. Я як мазнула його просто в морду! Тоді він мені й підбив око. Воно справді має жахливий вигляд, Тіль? Як мені прикро, що містер Нікольсон побачить це, коли о десятій прийде пити чай з кексом.

Тільді слухала розповіді про цю пригоду, затамувавши подих від захоплення. Жоден чоловік ніколи й не пробував приставати до неї. На вулиці вона була в цілковитій безпеці в будь-який час усі двадцять чотири години. Яке це, мабуть, блаженство, коли чоловік пристає до тебе і від любові підбиває тобі око!

Серед відвідувачів ресторану Богля був юнак на прізвище Сідерс, який працював у пральні. Містер Сідерс був худий та білявий, і здавалося, що його тільки-но висушили та накрохмалили. Він був надто сором'язливий, щоб добиватись уваги Ейлін, тому звичайно сідав за один з столиків Тільді, прирікаючи себе на мовчанку і варену рибу.

Одного разу містер Сідерс прийшов трохи напідпитку. В ресторані було тільки два чи три відвідувачі. Закінчивши з рибою, містер Сідерс підвівся, обняв Тільді за талію, гучно й безцеремонно поцілував її, вийшов на вулицю, показав своїй пральні дулю і подався в пасаж, де були всілякі атракціони, опускати центи в гральні автомати.

Тільді на мить скам'яніла, потім до її свідомості дійшло, що Ейлін погрожує їй пальцем і каже:

Оце так Тіль, от ти яка! Ну й хитрюга! Так ти відіб'єш у мене всіх моїх хлопців. Доведеться мені за тобою стежити, моя мила.

І ще одна думка засяяла у свідомості Тільді. Ця дівчина з безнадійної, тихої поклонниці вмить перетворилась у таку ж дочку Єви, як всемогутня Ейлін. Вона сама тепер стала Цірцеєю, мішенню для стріл Купідона, сабінянкою, яка повинна стерегтися, коли римляни бенкетують. Чоловік визнав її талію привабливою, а її губи бажаними. Цей стрімкий, закоханий Сідерс, здавалося, вчинив з нею за одну мить таке чудо, як роблять у пральні. Він зняв з неї ряднину непривабливості, виправ, висушив, накрохмалив, випрасував і дав їй легке, прозоре, вишиване вбрання, гідне самої Венери.

Ластовиння на щоках Тільді зникло в полум'ї рум'янцю. Тепер Цірцея і Психея виглядали з її променистих очей. Навіть саму Ейлін ніхто не обіймав і не цілував в ресторані у всіх на очах.

Тільді не могла втримати в собі цю чудову таємницю. В хвилину короткого затишшя вона підійшла і стала біля каси, де сидів Богль. Очі її сяяли, вона старалася говорити так, щоб у її словах не чути було гордості або хвастоштів.

— Один джентльмен сьогодні образив мене,— сказала вона.— Він обняв мене за талію і поцілував.

— Справді? — спитав Богль, на мить відхиливши забрало своєї діловитості.— З наступного тижня ви одержуватимете на долар більше.

Коли в ресторані знову було повно відвідувачів, Тільді, подаючи страви знайомим, кожному казала скромно, як жінка, чиї принади не потребують підтвердження:

— Один джентльмен образив мене сьогодні в ресторані. Він обняв мене за талію і поцілував.

Ті сприймали це признання по-різному: одні недовірили, другі поздоровляли її, треті почали засипати її жартами, які досі призначалися тільки Ейлін. А серце Тільді сповнювалося щастям — на обрії сірої рівнини, по якій вона так довго блукала, з'явилися вежі романтики.

Два дні містер Сідерс не приходив. За цей час Тільді твердо стала на позицію жінки, до якої залицяються. Вона накупила стрічок, зробила таку саму зачіску, як у Ейлін, і затигнула свою талію ще на два дюйми. Їй ставало і моторошно, й приємно від самої думки про те, що містер Сідерс може вдертися до ресторану і застрелити її з пістолета. Він, мабуть, безнадійно закоханий у неї, а ці палкі закохані завжди страшенно ревниві. Навіть у Ейлін ніхто не стріляв з пістолета. І Тільді вирішила, що краще було б, щоб він не стріляв у неї; вона ж завжди була вірною подругою Ейлін і не хотіла затьмарити свою подругу.

На третій день о четвертій годині дня містер Сідерс прийшов. За столиками не було нікого. В глибині ресторану Тільді накладала гірчицю, а Ейлін різала пиріг. Містер Сідерс підійшов до них.

Тільді підвела очі й побачила його. Їй перехопило подих, і вона притисла до серця ложку, якою накладала гірчицю. Її волосся було пов'язане червоним бантом, на шії видніла емблема Венери з Восьмої авеню — блакитне намисто з символічним срібним сердечком.

Містер Сідерс червонів та ніяковів. Одну руку він засунув у кишеню штанів, а другу — у свіжий пиріг з гарбузом.

— Міс Тільді,— мовив він,— я хочу просити вибачення за те, що зробив того вечора. Правду кажучи, я тоді добряче хильнув, а то ніколи не дозволив би собі таке. Я б ніколи з жодною жінкою так не вчинив би, якби був тверезий. Сподіваюсь, міс Тільді, що ви приймете моє вибачення й повірите, що я б ніколи цього не зробив, якби не був п'яний і тямив, що роблю.

Виголосивши цю захисну промову, містер Сідерс позадкував до дверей і вийшов, відчуваючи, що загладив свою провину.

А Тільді за рятівною ширмою схилила свою голову на стіл і серед кружалець масла та чашок для кави виплакала біль свого серця. Виплакала й повернулася знову на сіру рівнину, де блукають такі, як вона,— з приплюснутими носами і волоссям кольору соломи. Вона зірвала з своєї зачіски червоний бант і кинула його на підлогу. Вона глибоко зневажала Сідерса. Його поцілунок видався їй тоді поцілунком сміливого казкового принца, який прийшов, щоб розбудити зачаровану країну сну і пустити в рух її годинники. Насправді ж той поцілунок був п'яний і випадковий. Фальшива тривога не

сполохнула придворних, і Тільді назавжди судилося лишатися сплячою красунею.

Але не все ще було втрачено. Ейлін обняла її, червона рука Тільді намацала спочатку кружальця масла, а потім руку Ейлін і відчула теплий дружній потиск.

— Та ну його, не переживай, Тіль,— сказала Ейлін, яка не зовсім розуміла її.— Сідерс, у якого і обличчя схоже на ріпу, не вартий цього. Якби він був хоч трошки джентльмен, то ніколи не вибачився б.